

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	۱. قوانین و مقررات مربوط به حمایت جوانان.....
۴.....	سازمان ملی جوانان.....
۶.....	۲. تشکل‌های غیردولتی جوانان.....
۷.....	الف) اهداف و سیاست‌های کلی فرهنگی برنامه سوم توسعه کشور.....
۸.....	ب) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی.....
۹.....	ج) آیین‌نامه اجرایی ردیف ۱ بند «الف» تبصره «۴» قانون بودجه سال ۱۳۷۹ کل کشور.....
۱۰.....	د) آیین‌نامه اجرایی برنامه جامع ساماندهی اوقات فراغت جوانان.....
۱۱.....	ه) واگذاری فعالیت‌های مربوط به کانون‌های فرهنگی بانوان به تشکل‌های غیردولتی.....
۱۲.....	و) مواد قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی سیاسی و فرهنگی.....
۱۶.....	ز) آیین‌نامه اجرایی تأسیس و فعالیت سازمان‌های غیردولتی.....
۱۷.....	۳. قوانین و مقررات مربوط به واگذاری فعالیت‌های دولتی به بخش غیردولتی.....
۱۷.....	الف) قانون مدیریت خدمات کشوری.....
۱۹.....	ب) قانون بودجه سال ۱۳۸۹.....
۲۴.....	ج) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی.....
۲۶.....	۴. نحوه اجرای قوانین و مقررات مرتبط.....
۲۹.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۳۱.....	راهکارهای پیشنهادی.....
۳۴.....	منابع و مآخذ.....

بررسی قوانین و مقررات فعالیت‌های قابل واگذاری دستگاه‌های دولتی به تشکل‌های جوانان

کد موضوعی: ۲۷۰

شماره مسلسل: ۱۰۴۲۷

مهرماه ۱۳۸۹

دفتر: مطالعات فرهنگی

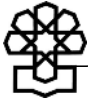

بررسی قوانین و مقررات فعالیت‌های قابل واگذاری دستگاه‌های دولتی به تشکل‌های جوانان

چکیده

هدف از این گزارش، شناسایی قوانین و مقررات مربوط به حمایت از جوانان و تشکل‌های مرتبط با آنان و نیز قوانین و مقررات مربوط به واگذاری فعالیت‌های دستگاه‌های دولتی است تا ظرفیت به‌کارگیری جوانان در این فعالیت‌ها مشخص شود. در این گزارش فرآیند تشکیل، اهداف، وظایف سازمان ملی جوانان و مواد قانونی مرتبط با تشکل‌های غیردولتی جوانان شناسایی و مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین فعالیت‌های قابل واگذاری دستگاه‌های اجرایی در قوانینی مانند قوانین بودجه سنواتی، اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی و مدیریت خدمات کشوری معرفی شده است.

شواهد موجود نشان می‌دهد عملکرد اجرای قوانین درخصوص واگذاری فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی به تشکل‌های غیردولتی جوانان چندان محسوس نبوده است، در این زمینه عواملی مانند عدم اعتماد دستگاه‌ها به این قبیل تشکل‌ها، کم‌تجربگی و عدم بلوغ ساختاری تشکل‌های غیردولتی جوانان نقش دارد. به‌نظر می‌رسد برای واگذاری فعالیت دستگاه‌ها به تشکل‌های غیردولتی جوانان،

باید قوانین و مصوبات مربوط به آن به‌طور شفاف‌تری احصا شود و سازمان ملی جوانان طبق این قوانین، فعالیت‌های قابل واگذاری در دستگاه‌های اجرایی را استخراج و نسبت به واگذاری آن به تشکل‌های جوانان اقدام کند.

مقدمه

«جوانان» همواره در کانون توجه خانواده‌ها، مصلحین، فعالان اجتماعی، سیاسی، برنامه‌ریزان و حاکمان بوده‌اند. «جوانی» که با شکل‌گیری تفکر انتزاعی در نوجوان و بلوغ جنسی آغاز می‌شود و فرد را در معرض پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی قرار می‌دهد، ویژگی‌های خاصی را به جوانان القا می‌کند که در اقبال سنی پایین‌تر مشاهده نمی‌شود. یکی از این ویژگی‌های برجسته «حس مشارکت‌جویی» است.

اگر این ویژگی و حس برتر به‌درستی توسط جامعه و مسئولان درک شده و زمینه بروز و ظهور آن به‌درستی فراهم شود، انرژی مترکم و سازنده نسل جوان در جهت سازندگی فرد و جامعه به‌کار گرفته شده و آثار فراوانی را دربر خواهد داشت.

شاید به همین دلیل باشد که اغلب نظام‌های اجتماعی و سیاسی جوامع گوناگون ضمن گرامیداشت ورود جوانان به عرصه‌های اجتماعی، برای تداوم این حضور و هدایت انرژی‌های فراوان جوانان به سمت سازندگی فردی و اجتماعی، سیاست‌ها و برنامه‌های مختلفی را تدارک می‌بینند. ازجمله این سیاست‌ها و برنامه‌ها که در دهه‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته؛ حمایت از تشکیل، توسعه و تقویت «تشکل‌های غیردولتی و جوانان» است.

در ایران نیز به سبب برخورداری از فرهنگ غنی و عجین شده با آموزه‌های دین مبین اسلام و شرایط اجتماعی و فرهنگی اصیل ایرانی، موضوع تشکل‌های غیردولتی جوانان تازگی نداشته است، اما تشکیل و حمایت از سازمان‌های غیردولتی جوانان در یکی دو دهه اخیر مورد توجه برنامه‌ریزان و مسئولین کشور قرار گرفته است. به‌گونه‌ای که نخستین تعریف‌ها و توجهات رسمی درخصوص سازمان‌های غیردولتی جوانان در ادبیات و اسناد دبیرخانه شورای عالی جوانان (و از سال ۱۳۷۴) مشاهده می‌شود و از آن زمان به بعد شاهد افزایش توجه مراجع رسمی کشور به مقوله سازمان‌های غیردولتی جوانان بوده‌ایم.

گرچه مقوله سازمان‌های غیردولتی جوانان - و قوانین و مقررات مربوط به آن مقوله‌ای تازه و هنوز به بلوغ تشکیلاتی و ساختاری نرسیده است اما در مقاطع زمانی مشخص لازم است قوانین و مقررات مربوط به آنها مورد توجه و بازبینی قرار گرفته و عملکرد آن و سایر ساختارهای اجتماعی - سیاسی جامعه در قبال این تشکل‌ها مشخص شود تا کاستی‌ها مورد علاج قرار گیرند.

در این گزارش سعی شده است مصوبات و قوانین مربوط به فعالیت‌های قابل واگذاری دستگاه‌ها به تشکل‌های غیردولتی جوانان احصا شود و به برخی نقاط ضعف و دلایل عدم اجرای آنها و ناهماهنگی‌های موجود در این حوزه اشاره شود.

۱. قوانین و مقررات مربوط به حمایت جوانان

قبل از پیروزی انقلاب اسلامی به‌منظور ارائه خدمات و حمایت از جوانان، قوانینی^۱ توسط مجلس شورای ملی تصویب شده بود؛ و مراکزی هم نظیر سازمان پیشاهنگی، کاخ جوانان در زمینه‌های فرهنگی، هنری و آموزشی فعالیت داشتند.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی به‌منظور رشد و تعالی همه‌جانبه شخصیت جوانان و رفع مشکلات و تأمین نیازهای اساسی آنها تأسیس نهادی مورد توجه قرار گرفت تا اولاً این نهاد به‌عنوان کانون تصمیمات قانونی و حامی و پیگیر مسائل جوانان باشد. ثانیاً به‌عنوان یک متولی، پاسخگو به مراجع بالاتر و هماهنگ‌کننده با سایر دستگاه‌ها باشد. براین اساس نهایتاً سازمان ملی جوانان شکل گرفت که در ادامه فرآیند، اهداف و وظایف این سازمان بررسی می‌شود.

سازمان ملی جوانان

الف) سابقه و فرآیند تشکیل سازمان

شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۷۱ به‌منظور رشد شخصیت جوانان براساس اصول آرمان‌های انقلاب اسلامی و تأمین نیازهای فکری، روحی، جسمی و فراهم کردن زمینه مشارکت اجتماعی و سیاسی آنان «شورای عالی جوانان» را تأسیس کرد؛ سپس در سال ۱۳۷۷ این شورا برای ساماندهی بیشتر امور جوانان به مرکز ملی

۱. تعداد قوانین مربوط به جوانان قبل از انقلاب اسلامی ۸ عدد بوده که پس از پیروزی انقلاب اسلامی این تعداد به

۴۴ عدد رسیده است.

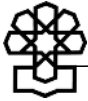
جوانان تبدیل شد، سرانجام در سال ۱۳۷۹ براساس ماده (۱۵۷) قانون برنامه پنج‌ساله سوم توسعه با اهداف و وظایف خاص به «سازمان ملی جوانان» تبدیل شد تا به رفع مسائل و مشکلات جوانان بپردازد.

ب) اهداف

۱. حل مسائل جوانان،
۲. اعتلا و رشد نسل جوان،
۳. استفاده بهینه از استعدادها و توانایی‌های نسل جوان.

ج) وظایف

۱. مطالعه و پژوهش در حوزه‌های راهبردی امور جوانان به‌منظور بازشناسی و تبیین نیازهای گوناگون جوانان و ارائه راهبردهای مناسب برای حل مسائل آنان و هماهنگی مطالعات کاربردی دستگاه‌های اجرایی در این زمینه،
۲. تهیه و تدوین «برنامه جامع ساماندهی امور جوانان کشور» با عنایت به جایگاه، نقش و مأموریت‌های اساسی دستگاه‌های مختلف دولتی و غیردولتی مرتبط با امور جوانان،
۳. دریافت گزارش عملکرد دستگاه‌های اجرایی مرتبط با امور جوانان و بررسی میزان اثربخشی فعالیت‌های این دستگاه‌ها و ارسال به مراجع ذیربط،
۴. مطالعه و بررسی قوانین و مقررات مربوط به جوانان در جهت رفع کاستی‌ها و پیشنهاد برای تغییر و اصلاح یا وضع قوانین جدید به مراجع ذیصلاح با همکاری دستگاه‌های ذیربط،
۵. تهیه و ارائه گزارش وضعیت جوانان کشور در سطح ملی به مراجع ذیربط،
۶. طراحی و مدیریت برنامه‌های ملی ویژه و فرابخشی و نمونه‌سازی فعالیت‌های

مربوط به جوانان با همکاری دستگاه‌های اجرایی مربوط،

۷. ساماندهی فعالیت‌های فراغتی نسل جوان، متناسب با مقتضیات دوره جوانی در جهت سازندگی کشور و رفع محرومیت فرهنگی و اجتماعی جوانان در مناطق شهری و روستایی،
۸. ساماندهی و نظارت بر مراکز خدمات مشاوره‌ای و اطلاع‌رسانی جوانان،
۹. ارائه شیوه‌های مناسب برای استفاده بهینه از استعدادها و توانایی‌های جوانان و بهره‌گیری بیشتر از امکانات و منابع دستگاه‌های اجرایی ذیربط،
۱۰. همکاری در تعیین ضوابط و استانداردها برای فعالیت‌های مراکز فرهنگی و هنری مربوط به جوانان با دستگاه‌های اجرایی ذیربط،
۱۱. شناسایی، نظارت، حمایت و تقویت تشکل‌های غیردولتی جوانان،
۱۲. همکاری با مراجع ذیربط به‌منظور شناسایی فعالیت‌های قابل واگذاری دستگاه‌های اجرایی به تشکل‌ها و سازمان‌های غیردولتی جوانان،
۱۳. اجرای تصمیماتی که توسط مراجع ذیصلاح اتخاذ می‌شود.

۲. تشکل‌های غیردولتی جوانان

گرچه قوانین و مقررات نسبتاً زیادی - بخصوص از اواخر دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰ - در زمینه تشکل‌های غیردولتی به تصویب مراجع ذیربط رسیده است، این قوانین و مقررات (با هر موضوعی که باشند) هر یک به نوعی در جهت حمایت از تشکل‌های غیردولتی و نظم‌بخشی به فعالیت‌های آنان مورد تصویب قرار گرفته‌اند، که با هدف تقویت تشکل‌های غیردولتی جوانان و توانمندسازی آنها و ایجاد زمینه پذیرش

اجتماعی بیشتر برای آنها و کاستن از بار اجرایی دستگاه‌های دولتی به تصویب قانونگذار رسیده است و قوانینی است که طی آن دستگاه‌های اجرایی را ملزم می‌کند بخشی از فعالیت‌های قابل واگذاری و امور تصدیگری و غیرحاکمیتی خود را به تشکل‌های غیردولتی جوانان بسپارد.

این قوانین که در مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، قانون برنامه سوم و چهارم توسعه آمده است، به شرح ذیل است:

الف) اهداف و سیاست‌های کلی فرهنگی برنامه سوم توسعه کشور

اولین بار، شورای عالی انقلاب فرهنگی هنگام تصویب «اهداف و سیاست‌های کلی فرهنگی برنامه سوم توسعه کشور» ضمن تدوین بند «۱۰» (شناخت ویژگی‌ها و نیازهای جوانان و زمینه‌سازی برای رشد، کمال و پیشرفت آنها) چنین مقرر می‌دارد:

۱-۳. کمک به توسعه و گسترش تشکل‌های غیردولتی جوانان: ^۱ در پی ابلاغ سیاست مذکور، نمایندگان مردم در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی ضمن تصویب قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی کشور، در تعدادی از مواد این قانون، اشاراتی به تشکل‌ها یا سازمان‌های غیردولتی داشته‌اند که از آن جمله می‌توان به مواد (۱۰۴) و (۱۶۲) قانون برنامه سوم اشاره کرد. این مواد قانونی، سازمان جدیدالتأسیس ملی جوانان را موظف کرده که در راستای کمک به تأسیس تشکل‌های غیردولتی جوانان و فعالیت‌های قابل واگذاری دستگاه‌ها به آن تشکل‌ها را شناسایی و مقدمات لازم را برای تحقق این امر تهیه کرده یا با مشارکت دستگاه‌های ذیربط به مورد اجرا بگذارد.

۱. جلسه ۴۳۹، تاریخ ۱۳۷۷/۱۲/۲۵، مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی.

ب) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی ماده (۱۵۷)

با عنایت به اهتمام ویژه نظام جمهوری اسلامی ایران به حل مسائل جوانان و اعتلا و رشد نسل جوان کشور و استفاده بهینه از استعدادها و توانایی‌های این نسل عزیز، مرکز ملی جوانان به منظور ساماندهی اساسی امور جوانان کشور به صورت ساختار و سازمان کار متناسب با این مأموریت به سازمان ملی جوانان تبدیل می‌گردد تا وظایف اساسی ذیل را برعهده گیرد:

الف) سازمان ملی جوانان موظف است برنامه جامع ملی ساماندهی امور جوانان کشور با عنایت به جایگاه نقش و مأموریت‌های اساسی دستگاه‌های مختلف دولتی و غیردولتی مرتبط با امور جوانان نظیر نیروی مقاومت بسیج و توجه اساسی به نیازهای جوانان در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، شغلی، علمی، تفریحی و تحصیلی را تهیه و تدوین نماید.

ب) شناسایی و پیگیری واگذاری آن دسته از فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی که می‌تواند با پیش‌بینی تمهیدات لازم از طریق سازمان‌های غیردولتی جوانان انجام گیرد.

ج) برای تحقق مواردی که نیاز به تهیه طرح دارد، سازمان ملی جوانان حسب مورد طرح‌های لازم شامل اهداف، اصلاحات سازمانی، تسهیلات مالی، حمایت‌های اجرایی از تشکل‌های غیردولتی را تهیه نماید.

ج) آیین‌نامه اجرایی ردیف ۱ بند «الف» تبصره «۴» قانون بودجه سال ۱۳۷۹ کل کشور

هیئت دولت، پیش از مصوبه مذکور نیز، ضمن تصویب آیین‌نامه اجرایی ردیف «۱» بند «الف» تبصره «۴» قانون بودجه سال ۱۳۷۹ کل کشور در مواد (۳)، (۴)، (۵) آیین‌نامه مذکور بر حمایت از تشکلهای غیردولتی جوانان توسط سازمان ملی جوانان و واگذاری فعالیت‌های (قابل واگذاری) به این تشکلهای تأکید نموده است:

ماده (۳)

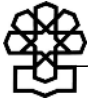
سازمان ملی جوانان موظف به شناسایی، ساماندهی، نظارت و حمایت از فعالیت‌های سازمان‌های غیردولتی جوانان و اخذ مصوبه از مراجع ذیربط در این زمینه و جلب همکاری و هماهنگی با دستگاه‌های اجرایی برای حمایت اجرایی و شناسایی فعالیت‌های قابل واگذاری و واگذاری این فعالیت‌ها به سازمان‌های غیردولتی می‌باشد.

ماده (۴)

سازمان ملی جوانان مسئول انجام امور ستادی موضوع ماده (۱۵۷) قانون برنامه سوم می‌باشد و فعالیت‌های اجرایی را از طریق سازمان‌های غیردولتی، دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی به انجام می‌رساند.^۱

چنانچه در تصویب‌نامه‌های فوق ملاحظه می‌شود سازمان ملی جوانان موظف بوده است فعالیت‌های قابل واگذاری به تشکلهای غیردولتی را با همکاری دستگاه‌های

۱. تصویب‌نامه ۱۲۵۲۰ ت ۲۲۷۷۱ هـ.تاریخ ۱۳۷۹/۳/۳۰، هیئت وزیران.

اجرایی احصا و در نهایت این فعالیت‌ها به تشکلهای واگذار گردد.

ماده (۵)

سازمان ملی جوانان موظف است زمینه توسعه مشارکت جوانان در امور کشور را از طریق اجرای طرح ملی گفتگوی جوانان فراهم آورده و نسبت به استفاده از اوقات فراغت نوجوانان و جوانان و بهینه‌سازی این اوقات، با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اقدامات لازم را به عمل آورد.

د) آیین‌نامه اجرایی برنامه جامع ساماندهی اوقات فراغت جوانان

در سال ۱۳۸۴ هیئت دولت بنا به پیشنهاد مشترک سازمان ملی جوانان و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی وقت در هنگام تصویب آیین‌نامه اجرایی برنامه جامع اوقات فراغت جوانان، به شکل مبسوط‌تری به تبیین نقش سازمان‌های غیردولتی و لزوم نقش‌آفرینی بیشتر این تشکلهای در زمینه اوقات فراغت جوانان می‌پردازد و بر آن تأکید می‌نماید.

ماده (۴)

دستگاه‌های مرتبط با برنامه‌های فراغتی جوانان موظفند در طول برنامه چهارم توسعه با محوریت تقویت نقش خانواده‌ها، نهادهای مدنی و سازمان‌های غیردولتی

۱. تصویب‌نامه ۱۹۹۳۵ ت ۳۲۹۰۳ هـ.تاریخ ۱۳۸۴/۴/۵، هیئت وزیران به پیشنهاد مشترک سازمان ملی جوانان و سازمان مدیریت برنامه‌ریزی کشور، نامه ۱۲۶۳۹ س، تاریخ ۱۳۸۴/۲/۱۰ سازمان ملی جوانان.

جوانان و بخش خصوصی در برنامه‌های فراغتی موجبات کاهش تصدیگری دولت و افزایش مشارکت بخش‌های غیردولتی در برنامه‌های فراغتی را فراهم آورند.

ه) واگذاری فعالیت‌های مربوط به کانون‌های فرهنگی بانوان به تشکل‌های غیردولتی

در سال ۱۳۸۲ هیئت دولت ضمن تصویبنامه‌های با موضوع «اجازه واگذاری فعالیت‌های مربوط به کانون‌های فرهنگی بانوان به تشکل‌های غیردولتی»^۱ و همچنین با موضوع «آیین‌نامه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و کارگروه‌های تخصصی - موضوع ماده (۷۰) قانون برنامه سوم توسعه»^۲ به اشکال گوناگون بر استفاده از توان سازمان‌های غیردولتی توسط دستگاه‌های اجرایی و نهادهای تصمیم‌گیر کشور و استان‌ها تأکید کرد. در آخرین اصلاحیه^۳ آیین‌نامه مذکور صراحتاً در مواد گوناگون بر «واگذاری امور به بخش غیردولتی» اشاره می‌کند. توضیح اینکه در همه مراحل اصلاح آیین‌نامه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها - که در دو سه نوبت اتفاق افتاده است - کماکان بر حضور نمایندگان تشکل‌های غیردولتی در کارگروه‌های تخصصی این شورا تأکید شده است.

تصویبنامه اول (مربوط به امور بانوان) شاید صریح‌ترین تصویبنامه هیئت وزیران در زمینه واگذاری فعالیت‌ها به تشکل‌های غیردولتی به‌شمار رود. در این تصویبنامه به

۱. تصویبنامه ۱۸۴۱۰ ت ۲۸۴۵۹ هـ تاریخ ۱۳۸۲/۲/۱ هیئت وزیران.

۲. تصویبنامه ۵۳۹۵۲ ت ۲۳۷۰۰ هـ تاریخ ۱۳۷۹/۱۱/۲۶ و تصویبنامه ۱۶۹۱۸ ت ۲۶۵۱۷ هـ تاریخ ۱۳۸۲/۴/۱۶ هیئت وزیران.

۳. تصویبنامه ۲۸۵۰۳ ت ۳۳۳۹۳ هـ تاریخ ۱۳۸۴/۵/۱۰ هیئت وزیران.

استناد ماده (۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب سال ۱۳۷۹ - و تبصره «۵» ماده (۶۹) و ماده (۸۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب سال ۱۳۸۰ - تصویب شده است:^۱

۱. وزارت کشور مجاز است، فعالیت‌های مربوط به کانون‌های فرهنگی بانوان را به روش واگذاری مدیریت و در چارچوب دستورالعملی که توسط وزارت کشور ابلاغ می‌شود، به تشکل‌های غیردولتی واگذار نماید.
۲. حق استفاده از ساختمان‌های دولتی از جمله کانون‌های فرهنگی موجود که در مالکیت استانداری‌ها و فرمانداری‌هاست به تشکل‌های یادشده داده شود.
۳. اعتبارات مقرر جهت فعالیت بانوان با رعایت قوانین و مقررات ذیربط در اختیار تشکل‌های یاد شده قرار می‌گیرد.
۴. دستگاه‌های دولتی مجاز به انعقاد قرارداد در زمینه امور پژوهشی، آموزشی، فرهنگی و سایر طرح‌های مرتبط با امور بانوان در چارچوب اعتبارات مصوب هستند.
۵. وزارت کشور موظف است ظرف ۶ ماه مجموعه فعالیت‌های کانون‌های موجود را با این تصویبنامه تطبیق دهد.

و) مواد قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی سیاسی و فرهنگی

در جریان تصویب برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی کشور، موضوع توجه به تشکل‌ها و نهادهای غیردولتی بار دیگر مورد توجه نمایندگان مردم در نهاد قانونگذاری کشور قرار می‌گیرد به‌نحوی که دست‌کم در ۴ ماده این قانون

۱. تصویبنامه مورخ ۱۳۸۲/۱/۲۰ بنا به پیشنهاد ۱۲۴۱۵۳، تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۲۷، وزارت کشور، هیئت وزیران.

سازمان‌ها یا تشکل‌های غیردولتی به‌عنوان شرکای اجتماعی دستگاه‌های دولتی مورد خطاب و توجه قرار گرفته و دولت ملزم می‌شود که برخی از وظایف محوله را از طریق این نهادها به مرحله اجرا در آورد.

از جمله مواد قانون برنامه چهارم توسعه که بر اجرای امور با مشارکت تشکل‌های غیردولتی - به‌ویژه تشکل‌های غیردولتی جوانان - تأکید شده است، می‌توان به مواد (۱۱۲) و (۱۲۶) اشاره کرد.

ماده (۱۱۲)

دولت مکلف است به‌منظور تبیین و تقویت جایگاه جوانان در جامعه، به‌عنوان سرمایه انسانی و اجتماعی کشور و عنایت و اهتمام ویژه به اعتلا و رشد و تعالی نسل جوان، برنامه ساماندهی امور جوانان حاوی برنامه‌های اجرایی لازم، مشتمل بر شیوه‌های اصلاح نگرش عمومی و ایجاد فرهنگ مثبت‌اندیشی نسبت به جوان، زمینه‌سازی برای رشد فکری، علمی، حضور، توانمندسازی و ارتقای سطح مشارکت همه‌جانبه آنان در فرآیند توسعه پایدار کشور، افزایش رفاه و سلامت جسمی و روانی و ایجاد شوق، انگیزه و امید به آینده در میان جوانان و رفع دغدغه‌های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب‌های اجتماعی آنان در چارچوب نگرش فرابخشی و به‌عنوان یک خط‌مشی محوری با استفاده حداکثر از ظرفیت‌های موجود دستگاه‌های اجرایی و سازمان‌های غیردولتی و ظرفیت‌سازی در کشور و نیز بهره‌گیری از اصلاح ساختارهای نظام اداری، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، از طریق اعمال نظام مدیریت راهبردی، در چارچوب برنامه چهارم را ظرف مدت ۶ ماه از تصویب این قانون تهیه نماید.

ماده (۱۲۶)

به‌منظور به‌کارگیری جوانان در سازندگی و فعالیت‌های اجتماعی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، جمعیت هلال احمر و سایر دستگاه‌های ذیربط مجازند در اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و خدمات اجتماعی خود از ظرفیت جوانان کشور اعم از تشکل‌های غیردولتی جوانان و نیروی مقاومت بسیج استفاده نمایند.

در اسفندماه همان سال یعنی کمتر از ۶ ماه پس از تصویب قانون برنامه چهارم توسعه کشور، هیئت دولت به‌استناد ماده (۱۱۲) قانون مذکور تصویب‌نامه‌ای^۱ را می‌گذراند که در آن توجه به اهمیت و جایگاه جوانان در توسعه، پیشرفت و تعالی کشور و ضرورت ساماندهی امور آنان موارد زیر به‌عنوان راهبردها و راهکارها و چگونگی تحقق اجرای سیاست یکپارچه و هماهنگ برنامه ساماندهی امور جوانان تعیین می‌شود:

۱. انجام مطالعات ملی در حوزه سیاست‌ها و ساختارهای مرتبط با جوانان.
۲. شناسایی نیازهای دختران و پسران جوان با همکاری کلیه دستگاه‌های اجرایی از طریق:
 - الف) جمع‌آوری مستمر اطلاعات،
 - ب) تدوین و تعیین شاخص‌ها با ملاحظات جنسیتی،
 - ج) انجام مطالعات و تحقیقات مستمر و ادواری به‌منظور به‌روز کردن اطلاعات درباره نیازهای جوانان و اولویت‌گذاری آنها.
۳. اصلاح نگرش‌ها و باورها نسبت به نیازهای دختران و پسران جوان از طریق اجرای برنامه‌های آموزشی، اطلاع‌رسانی و آگاهی‌سازی در سطوح مختلف اجتماعی

۱. تصویب‌نامه ۶۵۰۱۰ ت ۳۱۲۰۱ هـ. تاریخ ۱۳۸۳/۱۲/۲۶، هیئت وزیران.

به‌ویژه مدیران رده‌بالای مرتبط با امور جوانان.

۴. بررسی و مطالعه ساختار و مأموریت دستگاه‌های دولتی مرتبط با امور

جوانان به‌منظور:

الف) بهینه‌سازی وظایف آنان در قبال جوانان،

ب) افزایش مشارکت آنان برای بهبود وضعیت جوانان،

ج) اصلاح شرح وظایف دستگاه‌های مسئول با هدف حذف موازی‌کاری در حوزه

جوانان و تقسیم کار ملی.

تبصره - سازمان ملی جوانان موظف است ظرف سه ماه با همکاری سازمان

مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با امور جوانان،

پیشنهاد‌های لازم را درخصوص تقسیم کار ملی برای ساماندهی امور جوانان تهیه و

به شورای عالی اداری ارسال نماید.

۵. ایجاد زمینه به‌منظور مشارکت حداکثری سازمان‌های غیردولتی در ساماندهی

امور جوانان از طریق:

الف) شناسایی موانع فعالیت و مشارکت سازمان‌های غیردولتی در امور جوانان

و تلاش برای رفع آنها،

ب) کمک به تسهیل فرآیند تأسیس سازمان‌های غیردولتی مرتبط با امور جوانان.

۶. برنامه‌ریزی به‌منظور تعامل سازنده و فعال بین سازمان‌های دولتی و

غیردولتی از طریق:

الف) شناسایی موانع همکاری سازمان‌های دولتی و غیردولتی مرتبط با امور جوانان

و تلاش برای رفع آنها،

ب) شناسایی وظایف غیرحاکمیتی قابل واگذاری امور جوانان به سازمان‌های

غیردولتی و پیگیری تحقق آنها،

ج) زمینه‌سازی برای عضویت نمایندگان سازمان‌های غیردولتی مرتبط با امور جوانان

در مجامع و شوراهای سازمان‌های دولتی.

ز) آیین‌نامه اجرایی تأسیس و فعالیت سازمان‌های غیردولتی

هیئت دولت پس از تدوین سه تصویب‌نامه با عنوان «آیین‌نامه اجرایی تأسیس و فعالیت

سازمان‌های غیردولتی»^۱ در سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ (دو مورد) نهایتاً در سال ۱۳۸۴

با استناد به اصل یکصدوسی‌وهشتم قانون اساسی آیین‌نامه‌ای را با همین عنوان

تصویب می‌کند که در مواد (۱۴) و (۱۵) آن چنین مقرر می‌دارد:

ماده (۱۴)

دولت مکلف است وظایف، امور و فعالیت‌های قابل واگذاری دستگاه‌های اجرایی به

سازمان را شناسایی و نسبت به واگذاری آن اقدام و سازمان نیز حق دارد

پیشنهاد‌های خود را در این خصوص به دولت ارائه کند.

ماده (۱۵)

سازمان‌های دولتی مکلفند زمینه مشارکت سازمان در نظارت بر حسن اجرای امور

عمومی را فراهم نموده و حسب مورد با هیئت‌های حقیقت‌یاب آنها همکاری نمایند.

۱. تصویب‌نامه ۲۷۸۶۲ ت/ ۳۱۲۸۱ هـ ۱۳۸۴/۵/۸، هیئت وزیران.

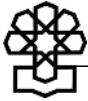
۳. قوانین و مقررات مربوط به واگذاری فعالیت‌های دولتی به بخش غیردولتی

الف) قانون مدیریت خدمات کشوری

به‌منظور کاهش تصدیگری دولت، در قانون مدیریت خدمات کشوری به مسئله واگذاری فعالیت‌ها به بخش غیردولتی و نحوه اجرایی کردن آنها پرداخته است، البته ذکر این نکته ضروری است که تشکل‌های غیردولتی جوانان با بخش غیردولتی تفاوت‌هایی دارد؛ بخش غیردولتی می‌تواند سازمان‌های خصوصی را هم شامل شود و می‌تواند در فعالیت‌های اقتصادی و... ورود پیدا کند ولی تشکل‌های غیردولتی جوانان بیشتر در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و علمی پژوهشی فعالیت دارد. لذا برای ورود تشکل‌های غیردولتی جوانان به حوزه‌های اقتصادی و... باید قوانین موجود شفاف‌سازی شود. با این توصیف که در مواد (۸)، (۹)، (۱۰)، (۱۱)، (۱۲)، (۱۳)، (۱۴)، (۱۵)، (۲۴)، (۲۹)، قانون مدیریت خدمات کشوری می‌توان این مباحث را به‌صورت کلی پیگیری کرد.

در ماده (۸)، شاخص‌هایی مانند برقراری عدالت و تأمین اجتماعی، ایجاد فضای سالم رقابتی، فراهم کردن زمینه برای رشد و توسعه و ایجاد نظم و امنیت، حفظ تمامیت ارضی، ترویج اخلاق تنظیم روابط خارجی، حفظ محیط زیست، ارتقای بهداشت و سلامت، رفع بیکاری و فقر در کشور که از امور حاکمیتی است با رعایت اصول بیست‌ونهم و سی‌ام قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفته است.

در ماده (۹) امور اجتماعی، فرهنگی و خدماتی که در آن منافع اجتماعی بر منافع

فردی برتری دارد تعریف شده است؛ که عبارتند از: آموزش و پرورش عمومی و فنی حرفه‌ای، علوم و تحقیقات، درمان، توانبخشی، تربیت بدنی و ورزش، اطلاعات و ارتباطات عمومی و امور فرهنگی، هنری و تبلیغات اسلامی

در ماده (۱۰) امور زیربنایی که موجب تقویت زیرساخت‌های اقتصادی و تولیدی کشور می‌شود از قبیل طرح‌های آب و خاک و شبکه‌های انرژی و ارتباطات و راه تعریف شده است.

در ماده (۱۱)، اموری اقتصادی که دولت، متصدی اداره و بهره‌برداری اموال جامعه است و مانند اشخاص حقیقی و حقوقی در حقوق خصوصی عمل می‌کند. مانند تصدی در امور صنعتی، کشاورزی، حمل‌ونقل، بازرگانی، مسکن و بهره‌برداری از طرح‌های مذکور مندرج در ماده (۱۰) تعریف شده است.

در ماده (۱۳) امور تصدی‌های اجتماعی، فرهنگی و خدماتی با رعایت اصول بیست‌ونهم (۲۹) و سی‌ام (۳۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از طریق توسعه بخش تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی تعیین صلاحیت شده و با نظارت و حمایت دولت و با استفاده از شیوه‌های مدون در این ماده تعریف می‌شود.

در ماده (۱۴) امور زیربنایی با مدیریت، حمایت و نظارت دستگاه‌های اجرایی، توسط بخش غیردولتی، (تعاونی و خصوصی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی) انجام خواهد شد و در موارد استثنایی با مصوبه هیئت وزیران، توسط بخش غیردولتی انجام خواهد شد، تعریف شده است.

در ماده (۱۵) امور تصدی‌های اقتصادی با رعایت اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری به بخش

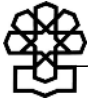
غیردولتی واگذار شده است. در این ماده دولت مکلف شده است با رعایت قوانین و مقررات مربوط از ایجاد انحصار، تضييع حقوق توليدکنندگان و مصرفکنندگان جلوگیری و فضای رقابت سالم و رشد و توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری و برقراری عدالت و تأمین اجتماعی و بازتوزیع درآمد و فراهم نمودن زمینه‌ها و مزیت لازم و رفع بیکاری را فراهم نماید، تعریف می‌شود.

در بند «الف» ماده (۲۴) درخصوص واگذاری فعالیت‌ها به بخش غیردولتی، کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند ۶ ماه پس از تاریخ تصویب این قانون آن‌دسته از وظایفی که قابل واگذاری به بخش غیردولتی است را احصا و با رعایت راهکارهای مطروحه در این فصل نسبت به واگذاری آنها اقدام نمایند. به نحوی که طی هر برنامه بیست درصد از میزان تصدی‌های دولت در امور قابل واگذاری کاهش یابد، تعریف شده است. در این زمینه در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور آمده است دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) موظفند تا ۳ درصد از تصدی‌های خود را به بخش خصوصی واگذار نمایند.

در ماده (۲۹) قانون مدیریت خدمات کشوری سازماندهی، نحوه طراحی و تنظیم تشکیلاتی دستگاه‌ها براساس چارچوب‌ها و الگوها و ضوابط دستگاه‌های اجرایی تعریف شده است.

ب) قانون بودجه سال ۱۳۸۹

در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ در بند «۳» جزء «ط» و بند «۷» جزء «ن» و جز «ف» به نحوه هزینه‌کردن اعتبارات به‌منظور توسعه فعالیت‌های بخش خصوصی و ملزم

ساختن بانک‌های عامل به اعطای تسهیلات و واگذاری وظایف و کاهش تصدی‌گری دستگاه‌های اجرایی از طریق اصلاح ساختار به‌طور صریح اشاره شده است.

بند «۳» جز «ط»

طبق این بند از قانون بودجه سال ۱۳۸۹ دستگاه‌های اجرایی مجازند برای افزایش سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی، اعتبارات مذکور در این بند را در قالب وجه اداره شده و با عقد قرارداد در اختیار بانک‌های عامل و صندوق‌های ذکر شده در این بند قرار دهند.

ط) به دستگاه‌های اجرایی کشور اجازه داده می‌شود اعتبارات کمک‌های فنی و اعتباری و همچنین اعتباراتی که در پیوست قوانین بودجه سنواتی به‌منظور تحقق اهداف سرمایه‌گذاری و توسعه فعالیت بخش‌های خصوصی و تعاونی پیش‌بینی شده است را در قالب وجوه اداره شده و براساس قراردادهای منعقد شده در اختیار بانک‌های عامل، بانک توسعه تعاون، صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک و صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی برای پرداخت تسهیلات تکلیفی یا یارانه سود و کارمزد تسهیلات قرار دهند. این اعتبارات پس از پرداخت توسط دستگاه اجرایی واگذارنده اعتبار به هزینه قطعی منظور می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور و با همکاری بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

بند «۷» جزء «ن»

در این بند کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری موظفند در سال ۱۳۸۹، ۲ درصد از تصدی‌های قابل واگذاری خود را به بخش خصوصی و

تعاونی واگذار نمایند نحوه اجرایی کردن این بند به شرح ذیل است.

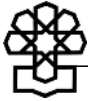
ن) در سال ۱۳۸۹ کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۵)^۱ قانون مدیریت خدمات کشوری و صندوق‌های دولتی در راستای حفظ و ارتقای کیفیت و کاهش هزینه‌های دولت موظفند حداقل ۳ درصد از تصدی‌های خود را در اجرای ماده (۲۴) قانون مدیریت خدمات کشوری به بخش خصوصی و تعاونی واگذار نمایند.

اشخاص حقوقی شامل نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی در حدود اعتبارات مصوب موضوع این قانون مشمول این حکم هستند. واگذاری امور آموزشی و پژوهشی و درمانی با اولویت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی وابسته به وزارتخانه‌های غیرآموزشی مشمول حکم این بند است.

پرداخت مطالبات اشخاص حقیقی و حقوقی از دولت در موارد واگذاری امور تصدی‌های مذکور از محل سهام دولت یا شرکت‌های دولتی یا واگذاری آنها یا منابع حاصل از فروش آنها و فروش و اجاره اموال منقول و غیرمنقول در اولویت قرار دارد و نیز حسب مورد واگذاری و بهره‌برداری و پرداخت موارد مذکور به اشخاصی که امور تصدی به آنان واگذار می‌شود، مجاز است.

اجازه داده می‌شود تمام یا بخشی از اعتبارات و وجوه حاصله حسب مورد به‌عنوان کمک (شامل امور هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای) یا در قالب سپرده‌گذاری وجوه حاصله در بانک‌ها به‌عنوان تسهیلات یارانه‌ای یا بدون آن، یا در قالب وجوه اداره شده به اشخاصی که امور تصدی به آنان واگذار می‌شود، پرداخت و هزینه شود.

۱. ماده (۵) دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شود.

وجوه حاصله به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و معادل آن از محل ردیف ۷-۵۳۰۰۰۰ از محل صرفه‌جویی و اجرای احکام این بند علاوه‌بر وجوهی که مطابق احکام آن مصرف، هزینه می‌شود، به‌عنوان درآمد - هزینه‌ای به نسبت حداقل هشتاد درصد به تکمیل و تجهیز طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و حداکثر بیست درصد برای انجام امور زیرساختی و اجرایی و نظارتی و تجهیزات و مطالبات و نیز پاداش به کارکنان و سایر هزینه‌ها پرداخت و هزینه می‌شود.

دستگاه‌های موضوع این بند موظفند تا پایان خرداد ماه حداقل ۳ درصد از وظایف قابل واگذاری را به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور اعلام نمایند در غیراین‌صورت دستگاه‌ها مجاز به هزینه‌کرد این بخش از اعتبارات مصوب خود نمی‌باشند.

در راستای حفظ و ارتقای کیفیت و استمرار خدمت مطلوب و کاهش هزینه‌ها و واگذاری امور تصدی به اشخاص واجد شرایط و واگذاری به‌صورت موردی به پیشنهاد دستگاه و تأیید معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد.

دستگاه‌ها موظفند گزارش عملکرد سه‌ماهه را به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور اعلام تا به کمیسیون‌های ذیربط مجلس شورای اسلامی ابلاغ شود.

دستورالعمل اجرایی این بند شامل نحوه اجرا، نظارت، تغییر، واگذاری، مدیریت وجوه و منابع و هزینه و اعتبارات و شرایط اشخاص و کیفیت و ارائه خدمات و فعالیت‌ها و استمرار مطلوب آن با پیشنهاد معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد.

دبیرخانه شورای اقتصاد در معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور است و مصوبات شورای اقتصاد توسط دبیرخانه شورای اقتصاد (معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور) ابلاغ شده و لازم‌الاجرا می‌باشد.

بند «۷» جزء «ف»

در این بند دستگاه‌های اجرایی موظف شدند برای کاهش اعتبارات هزینه‌ای خود تا سقف ۵ درصد از طریق اصلاح ساختار سازمانی در سال ۱۳۸۹ تصدی‌های دستگاه را با رعایت اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی به بخش غیردولتی واگذار کند. اصل بند به شرح ذیل است.

ف) دستگاه‌های اجرایی و دارندگان ردیف خصوصاً وزارتخانه‌های آموزش و پرورش بهداشت و درمان و آموزش پزشکی - علوم، تحقیقات و فناوری و ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلفند از طریق اصلاح ساختار و واگذاری وظایف امور تصدیگری خود به همراه منابع (فیزیکی، انسانی، اعتباری، نرم‌افزاری) به بخش غیردولتی و خصوصی و تعاونی حداقل ۵ درصد (۵٪) از اعتبارات هزینه‌ای خود را کاهش دهد. مسئولیت اجرای این بند به‌عهده بالاترین مقام دستگاه اجرایی است. گزارش عملکرد این بند توسط بالاترین مقامات دستگاه اجرایی و دارندگان ردیف به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور اعلام تا به کمیسیون‌های مربوط ارسال شود.

ج) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی

در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم نیز نوع، حیطة وظایف و محدوده فعالیت‌های بخش غیردولتی در مواد (۲)، (۳)، (۹)، (۱۰)، (۱۱)، (۱۲)، (۱۸) و (۱۹) بیان شده است.

در ماده (۲) فعالیت‌های اقتصادی به سه گروه زیر تقسیم شده‌اند.

گروه یک - تمامی فعالیت‌های اقتصادی بجز موارد مذکور در گروه دو و سه این ماده.

گروه دو- فعالیت‌های اقتصادی مذکور در صدر اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی

بجز موارد مذکور در گروه سه این ماده.

گروه سه- فعالیت‌ها، مؤسسات و شرکت‌های مشمول این گروه عبارتند از:

۱. شبکه‌های مادر مخابراتی و امور واگذاری بسامد (فرکانس)،
۲. شبکه‌های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی،
۳. تولیدات محرمانه یا ضروری نظامی، انتظامی و امنیتی به تشخیص فرماندهی کل نیروهای مسلح،
۴. شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های استخراج و تولید نفت خام و گاز،
۵. معادن نفت و گاز،
۶. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک ملی ایران، بانک سپه، بانک صنعت و معدن، بانک توسعه صادرات، بانک کشاورزی، بانک مسکن و بانک توسعه تعاون،
۷. بیمه مرکزی و شرکت بیمه ایران،
۸. شبکه‌های اصلی انتقال برق،
۹. سازمان هواپیمایی کشوری و سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران،

۱۰. سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی،

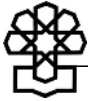
۱۱. رادیو و تلویزیون،

در ماده (۳) مدیریت، مالکیت و سرمایه‌گذاری آن‌دسته از فعالیت‌های مشمول گروه یک ماده (۲) برای دولت ممنوع شده است.

در تبصره «۱» این ماده دولت مکلف شده است سهم، سهم‌الشرکه، حق تقدم ناشی از سهام و سهم‌الشرکه، حقوق مالکانه، حق بهره‌برداری و مدیریت خود را در شرکت‌ها، بنگاه‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی که موضوع فعالیت آنها جزء گروه یک ماده (۲) این قانون است، تا پایان قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی واگذار نماید.

در بند «ب» ماده (۳) دولت مکلف است هشتاد درصد (۸۰٪) از ارزش مجموع سهام بنگاه‌های دولتی در هر فعالیت مشمول گروه دو ماده (۲) این قانون به استثنای راه و راه‌آهن را به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی واگذار نماید.

در ماده (۹) به منظور افزایش سهم بخش تعاون در اقتصاد کشور به بیست‌وپنج درصد (۲۵٪) تا پایان سال ۱۳۹۳، دستگاه‌های وزارت تعاون، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت اموراتقتصادی و دارایی، وزارت بازرگانی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و اطاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظفند تا براساس بودجه سالانه سند توسعه بخش تعاون را تهیه نمایند. در این ماده و مواد (۱۰) تا (۱۲) مشوق‌های دیگری نیز برای توسعه بخش تعاونی از جمله تخفیف‌های مالیاتی و ایجاد بانک توسعه تعاون پیش‌بینی شده است.

در ماده (۱۸) مواردی نظیرانتقال کلیه حقوق مرتبط با اعمال مالکیت بنگاه‌ها به وزارت امور اقتصاد و دارایی، نقل‌وانتقال اموال دارایی‌های ثابت، اصلاح اساسنامه واگذاری و اداره شرکت‌ها به بخش غیردولتی در قالب قانون تجارت، تبدیل طرح‌ها و تصدی‌های اقتصادی و زیربنایی دولتی به شخص حقوقی به‌منظور واگذاری این قبیل شرکت‌ها، پرداخته شده است.

در ماده (۱۹) به هیئت واگذاری اجازه داده شده حسب شرایط متناسب با مفاد این ماده از کلیه روش‌های ممکن برای واگذاری بنگاه‌ها و مالکیت (اجاره به شرط تملیک، فروش تمام یا بخشی از سهام، واگذاری اموال) و واگذاری مدیریت (اجاره، پیمانکاری عمومی و پیمان مدیریت)، تجزیه، واگذاری، انحلال و ادغام شرکت‌ها حسب مورد استفاده نماید.

۴. نحوه اجرای قوانین و مقررات مرتبط

قوانین و مقررات نسبتاً زیادی برای به رسمیت شناختن و حمایت از تشکل‌های غیردولتی جوانان در مراجع ذیربط به تصویب رسیده است. اما به‌رغم این مصوبات، هنوز تشکل‌های غیردولتی نتوانسته‌اند سهم حتی اندکی از بار مسئولیت امور اجرایی جامعه را برعهده بگیرند، گرچه بعضاً تشکل‌های انگشت‌شماری وجود دارند که جایگاه مناسبی در اجتماع یافته و به‌عنوان شرکای اجتماعی دستگاه‌های اجرایی به ایفای نقش می‌پردازند که از آن جمله می‌توان به تشکل‌های مرتبط با سازمان حفاظت از محیط زیست و تشکل‌های مرتبط با جوانان هلال احمر در قالب طرح فعالیت‌های

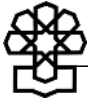

بهداشتی و فرهنگی، با تشکیل تیم‌های امدادی فعالیت‌های عام‌المنفعه انجام می‌دهند، اشاره نمود. لکن این مقدار در مقایسه با کاستی‌ها بسیار ناچیز به نظر می‌رسد.

بررسی ساختارها، دستورالعمل‌ها، رویه‌های اجرایی برخی از دستگاه‌هایی که بیشترین ارتباط را با تشکل‌های غیردولتی دارند و به‌نوعی خود را متولی ساماندهی تشکل‌های غیردولتی می‌دانند (نظیر سازمان ملی جوانان، وزارت کشور، مرکز امور خانواده و زنان ریاست جمهوری و نیروی انتظامی) نشان می‌دهد که در هر یک از این دستگاه‌ها بخش‌هایی تحت عنوان «تشکل‌های غیردولتی»، که معمولاً در سطح اداره کل تعریف شده‌اند، وجود دارد که به‌طور مشخص وظیفه عملیاتی کردن قوانین و مقررات پیش گفته و انطباق آنها با وظایف دستگاه متبوع را برعهده دارند؛ لکن اغلب تشکل‌های غیردولتی از عدم اعتماد دستگاه‌های اجرایی به آنها و عدم واگذاری امور به تشکل‌ها رنج می‌برند و این موضوع از سوی مسئولین دستگاه‌ها و اعضای تشکل‌ها بیان می‌شود. شاید این امر به‌دلیل جوان بودن و کم‌تجربگی و فقدان آمادگی و تخصص‌های لازم تشکل‌های جوانان ناشی می‌شود.

با این توصیف تنها در تعداد اندکی از فعالیت‌ها و مسئولیت‌های غیرحاکمیتی دستگاه‌های اجرایی، تشکل‌های غیردولتی جوانان به‌استناد ماده (۱۲۶) قانون برنامه چهارم توسعه مشارکت داده شده‌اند.

آنجا هم اگر دستگاه دولتی وظیفه‌ای برعهده داشته به‌صورت عرفی یا برمبنای تفسیر مقررات برای خود وظیفه یا اختیار خاصی را قائل شده نه براساس اجرای کامل قانون و هماهنگی‌های لازم با سازمان متولی، به همین دلایل آمادگی لازم برای واگذاری فعالیت‌ها به تشکل غیردولتی وجود ندارد، برای مثال می‌توان به

کشمکش‌های بین آموزش و پرورش با تشکل‌هایی که به شکل محدود در حوزه آموزش‌های غیررسمی دانش‌آموزان فعالیت می‌کنند و شباهت‌هایی با فعالیت مؤسسات آموزش زبان و کنکور پیدا می‌کنند، اشاره کرد.

در موضوع تأیید صلاحیت تشکل‌ها و اعطای مجوز نیز هنوز در بین دستگاه‌های اجرایی بر سر اینکه کدام دستگاه مرجع رسیدگی به صلاحیت‌های عمومی و تخصصی تشکل‌های غیردولتی هستند و کدام‌یک از آنها باید اعتبارنامه فعالیت تشکل‌ها را صادر نمایند، که مبنایی برای نظارت بر عملکرد تشکل و حمایت از آن خواهد بود، اختلاف نظر جدی وجود دارد که به‌عنوان مثال می‌توان به ناهماهنگی‌های بین نیروی انتظامی و بقیه دستگاه‌های مدعی در این زمینه (مثل سازمان ملی جوانان، وزارت کشور و استانداری‌ها) اشاره کرد. در این زمینه باید به این نکته اشاره نمود که این اختلاف به‌دلیل فقدان قانون صریحی در این زمینه است.

دامنه این اختلافات به حدی است که بارها موضوع تدوین لایحه یا طرحی جامع برای تعیین تکلیف مرجع ساماندهی و حمایت و هدایت تشکل‌های غیردولتی در دستور کار مراجع مختلف قرار گرفته ولی هر بار ناکام مانده است. این بلا تکلیفی و کشمکش بین دستگاه‌های متولی به‌طور مستقیم بر عملکرد تشکل‌های غیردولتی تأثیر منفی داشته است.

همه اینها درحالی است که در دوره‌هایی از مدیریت اجرایی کشور در برخورد با موضوع تشکل‌های غیردولتی افراط‌ها و بعضاً تفریط‌هایی صورت گرفته است. به‌طوری که در برخی دوره‌ها به شکل بسیار گسترده و افراط‌گونه‌ای به تشکل‌های غیردولتی بها داده شد و تشکل‌های زیادی بدون عبور از مراحل رشد و تکوین اجتماعی پا به عرصه وجود نهادند و عملاً توسط نهادهای دولتی و حکومتی

«تأسیس» شدند و بر عکس در دوره بعد تشکل‌های غیردولتی به دلیل سیاست‌های نادرست و بهره‌برداری سیاسی در گذشته، مورد بی‌اعتمادی قرار گرفته و به‌عنوان پیاده نظام جریان برانداز نظام تلقی شدند و از کمترین حمایت محروم شدند.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در مجموع به‌رغم وضع قوانین و مقرراتی در جهت حمایت از تشکل‌های غیردولتی و به‌طور مشخص تصویب قوانینی نظیر موادی در قانون برنامه توسعه پنج‌ساله، بندهایی از قوانین بودجه سنواتی، قانون مدیریت خدمات کشوری و قانون اجرای سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی برای واگذاری آن‌دسته از فعالیت‌ها و وظایف غیرحاکمیتی و قابل واگذاری به تشکل‌های غیردولتی جوانان، در عمل چنین اتفاقی در سطح کشور نیافتاده و اگر هم در برخی از نقاط کشور یا در برخی از دستگاه‌های اجرایی چنین اتفاقی رخ داده باشد، صرفاً به‌عنوان همکاری بین دولت و تشکل‌های جوانان بوده نه مشارکت و افزایش قدرت تصمیم‌گیری آنان، هرچند که قدم‌هایی از سوی دستگاه‌های متولی برای عملیاتی شدن آنها برداشته شده باشد، لکن تاکنون نتیجه محسوسی دربر نداشته است. در حال حاضر حدود ۲۶ فعالیت^۱ وجود دارد که براساس شیوه نامه تهیه شده از سوی سازمان ملی جوانان می‌تواند با مشارکت تشکل‌های غیردولتی جوانان و دستگاه‌های اجرایی انجام می‌شود؛ این فعالیت‌ها عبارتند از:

۱. گزارش سازمان‌های غیردولتی جوانان، چالش‌ها و راهکارها شماره ۹۴۷۲ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

- اعتقادی و مذهبی،
- امور زنان و دختران،
- بهداشت و سلامت،
- تاریخی و حفظ آثار فرهنگی،
- حقوق جوانان،
- خدمات داوطلبانه و امدادی،
- رسانه‌ای و ارتباطی،
- علمی و پژوهشی،
- فعالیت‌های بشردوستانه،
- فناوری اطلاعات،
- کارآفرینی و اشتغال،
- گردشگری،
- محیط زیست،
- مواد مخدر و ایدز،
- نیکوکاری و امور خیریه،
- ورزشی،
- هنری و ادبی،
- احیای هویت دینی،
- فرهنگ ایثار،
- ترویج فرهنگ ازدواج،

- فعالیت‌های جهادی،

- توسعه شهری،

- امام (ره) و انقلاب اسلامی.

در علت‌یابی مشکل عدم واگذاری فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی به تشکل‌های

غیردولتی جوانان می‌توان به صورت خلاصه به موارد و دلایل زیر اشاره کرد:

۱. تشکل‌های غیردولتی جوانان به دلیل کم‌تجربگی آن‌طوری که باید، به حد بلوغ اجتماعی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی نرسیده‌اند تا اجرای برخی از فعالیت‌ها را عهده‌دار شوند.

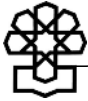
۲. عدم هماهنگی و همکاری لازم دستگاه‌های عضو شورای عالی جوانان در خصوص تشکل‌های غیردولتی جوانان.

۳. عدم شفافیت در قوانین و مقررات مربوط به حمایت از تشکل‌های غیردولتی جوانان و قوانین واگذاری فعالیت‌های دولتی به آنان.

راهکارهای پیشنهادی

براساس آنچه ذکر شد، برای رفع هر یک از مشکلات پیش‌گفته راهکارهایی را می‌توان ارائه نمود و با توجه به نقش و جایگاه قوه مقننه به آنها پرداخت:

۱. تعریف شیوه‌های ارزیابی عملکرد دستگاه‌ها در خصوص واگذاری فعالیت‌ها به تشکل‌های غیردولتی به منظور سنجش میزان موفقیت مدیریت دستگاه و اثربخشی بیشتر و میزان اجرای قوانین می‌تواند گامی در جهت اجرای قوانین حمایتی از تشکل‌های غیردولتی محسوب شود.

۲. بازنگری در قوانین مرتبط و هم‌عرض با قوانین حمایتی تشکل‌های غیردولتی و سازمان‌های غیردولتی توسط تیم‌های کارشناسی و ارائه پیشنهادات لازم در جهت اصلاح قوانینی که از قدمت و استحکام بیشتری برخوردار بوده و مورد عمل واحدهای اجرایی و نظارتی دستگاه‌های اجرایی هستند، راهکار مهمی برای رونق فعالیت‌های تشکل‌های غیردولتی جوانان به‌شمار می‌روند.

۳. از آنجا که براساس قانون (بند «ب» ماده (۱۲۶) قانون برنامه سوم و بند «الف» ماده (۲۴) قانون مدیریت خدمات کشوری) دستگاه‌های اجرایی موظف شدند.

فعالیت‌های قابل واگذاری را احصا کنند، در این خصوص سازمان ملی جوانان با توجه به نقش ستادی که دارد، می‌تواند فعالیت‌های قابل واگذاری به تشکل‌های جوانان در سایر دستگاه‌های اجرایی را شناسایی و پیشنهاد نماید.

به‌نظر می‌رسد در بخش فرهنگی، اجتماعی و آموزش و بخش اقتصادی به‌طور مجزا می‌توان فعالیت‌ها را به تشکل‌های غیردولتی جوانان واگذار کرد:

الف) فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و آموزشی

در بند «ب» ماده (۱۳۵) قانون برنامه چهارم توسعه و ماده (۲۳) قانون مدیریت خدمات کشوری امور تصدی‌ها در زمینه فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و خدماتی چنین ذکر شده است:

- بخش‌های آموزش و پرورش عمومی،

- فنی و حرفه‌ای،

- علوم و تحقیقات،

- بهداشت و درمان،

- تربیت بدنی و ورزش،

- اطلاعات و ارتباطات جمعی و امور فرهنگی،

- هنری و تبلیغات دینی.

که مجوز واگذاری این فعالیتها نیز صادر شده است.

ب) فعالیت‌های اقتصادی

فعالیت‌های اقتصادی که در ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی تفکیک شده است و شامل تمامی فعالیت‌های اقتصادی در بخش تولید، خرید و فروش کالاها و خدمات بجز موارد مذکور در گروه سه این ماده را می‌توان به بخش غیردولتی واگذار کرد و تشکل‌های اقتصادی جوانان می‌تواند در این فعالیتها ورود پیدا کنند.

البته همان‌طور که اشاره شد واگذاری این قبیل تصدی‌ها به تشکل‌های غیردولتی جوانان نیاز به مطالعات بیشتری دارد. تا با تعریف سازوکارهای قانونی برخی موانع قانونی مرتفع گردد.

۴. برخی از فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی قابل واگذاری به شرح ذیل است:

- برگزاری جشنواره‌ها، مجالس قرآنی و اجرای مسابقات ورزشی،

- مشارکت در اداره اماکن ورزشی و فرهنگی شهری،

- همیاری در انتظامات پارک‌ها،

- خدمات مترو و اتوبوس‌ها،

- استفاده از دانشجویان در بازرسی فنی ساختمان‌ها،

- دایر نگاه داشتن کتابخانه‌های عمومی و دانشگاه‌ها بعد از ساعات اداری،

- آموزش‌های آزاد علمی و فرهنگی توسط جوانان،

- واگذاری مدیریت و مراقبت از فضاهای ورزشی محلات،

- برگزاری همایش‌های شهری،

- مشارکت جوانان با نیروی انتظامی در امنیت اجتماعی (شهری و روستایی)،

- آموزش مهارت‌های زندگی توسط جوانان در مساجد،

- برگزاری کلاس‌های کمک‌آموزشی در مساجد و مدارس توسط دانشجویان،

- واگذاری مدیریت برخی فعالیتها نظیر تکثیر و انتشارات و خدمات رفاهی و

بوفه‌ها به جوانان،

- واگذاری اداره اردوگاه‌های تابستانی به جوانان.

منابع و مأخذ

۱. قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی فرهنگی.

۲. قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی فرهنگی.

۳. مصوبات شورای عالی جوانان.

۴. قوانین بودجه سال‌های ۱۳۷۹ تا سال ۱۳۸۷.

۵. قانون مدیریت خدمات کشوری.

۶. سیاست‌های اجرای اصل چهارم قانون اساسی.

۷. خلاصه گزارش عملکرد دستگاه‌های اجرایی درباره جوانان - مرکز پژوهش‌ها شماره

مسلسل ۸۳۶۵، سال ۱۳۸۶.

۸. گزارش اهم قوانین و مصوبات مربوط به جوانان - مرکز پژوهش‌ها شماره مسلسل ۷۷۲۰،

سال ۱۳۸۴.

۹. گزارش سازمان‌های غیردولتی جوانان، چالش‌ها و راهکارها، مرکز پژوهش‌های مجلس

شورای اسلامی، شماره مسلسل ۹۴۷۲.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۴۲۷

عنوان گزارش: بررسی قوانین ومقررات فعالیتهای قابل واگذاری دستگاههای دولتی
به تشکلهای جوانان

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه جوانان و تربیت بدنی)

تهیه و تدوین: یوسف افتخاری

همکار: رضا محبوبی

ناظران علمی: علی چشمی، مرتضی شکوهی

متقاضی: سیدجلال یحیی زاده (رئیس کمیته جوانان و تربیت بدنی)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: نرگس کلاکی

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۷/۱۷